

Toimittajaoppilaan tehtäväpaketti

Nuorten parlamentti -kerhoille

NUORTEN PARLAMENTTI
UNGDOMSPARLAMENTET

Toimittajaoppilaan tehtäväpaketti Nuorten parlamentti -kerhoille

Julkaisija: Kehittämiskeskus Opinkirjo 2015
Kirjoittaja: Sanna-Riikka Takala
Toimitus: Tiina Karhuvirta
Taitto: Annika Jokinen
ISBN: 978-952-5853-37-7 (pdf)

NUORTEN PARLAMENTTI
UNGDOMSPARLAMENTET

Sisällys

4	Johdanto
6	1. Kerhokerta
6	TEHTÄVÄ 1.1 Toimittaja siinä rajalla
8	TEHTÄVÄ 1.2 Mitä ne duunaa? – Millaista on toimittajan työ?
8	TEHTÄVÄ 1.3 Esirippu ylös! – Kerhon omien sivujen perustaminen
9	2. Kerhokerta
9	TEHTÄVÄ 2.1 Kun kärpäsestä tuli härkänen
10	TEHTÄVÄ 2.2 Yhdet silmät, kahdet linssit
11	TEHTÄVÄ 2.3 Aistit käyttöön!
13	3. Kerhokerta
13	TEHTÄVÄ 3.1 Kerro, kerro kuva(stin)
15	TEHTÄVÄ 3.2 Kuva kertoo – mutta mistä?
16	TEHTÄVÄ 3.3 Ketä vain saa kuvata – vai saako?
17	4. Kerhokerta
17	TEHTÄVÄ 4.1 Kysymystä pukkaa
18	TEHTÄVÄ 4.2 To do -list
22	TEHTÄVÄ 4.3 H-hetki lähestyy
23	5. Kerhokerta
23	TEHTÄVÄ 5.1 Valitse lainaus
25	TEHTÄVÄ 5.2 Paikoillanne – valmiit – julkaise!
27	TEHTÄVÄ 5.3 Toimittajaminäkuvani

Johdanto

Nuorten parlamentti on eduskunnan ja Kehittämiskeskus Opinkirjon yhteistyössä toteuttama, yläkoululaisille tarkoitettu toimintakokonaisuus. Kokonaisuus muodostuu koulun kerhotoiminnasta ja siihen tuotetuista materiaaleista, vuosittain järjestettävistä kerholaistilaisuuksista sekä joka toinen vuosi Eduskunnassa järjestettävästä Nuorten parlamentin täysistunnosta.

Parlamenttikerhossa nuoret tutustuvat oman alueensa kansanedustajan toimintaan, osallistuvat kuntansa nuoria koskevaan keskusteluun sekä järjestävät keskustelutilaisuuksia koululaisten ja poliitikkojen kanssa. Parlamenttikerhon tarkoituksena on tuoda monin eri tavoin esille nuorten aktiivisuutta, kykyä ja halua olla mukana vaikuttamassa yhteiskunnallisiin asioihin.

Parlamenttikerho valitsee keskuudestaan yhden jäsenen, jonka tehtävänä on raportoida kerhon toiminnasta. Valmiit kerhomateriaalit löydät osoitteesta http://www.opinkirjo.fi/fi/opettajat_ja_ohjaajat/osallisuuskasvatus/materiaalit. Tämä tehtäväpaketti on suunnattu Nuorten parlamentti -kerhon toimittajaoppilaalle.

Tämän julkaisun tarkoituksena on tarjota työkaluja ryhmän valitsemalle toimittajaoppilaalle. Tehtävien tavoitteena on kannustaa nuorta toimittajan työhön, auttaa häntä refleктоimaan omaa osaamistaan, monipuolistaa ja kehittää hänen taitojaan sekä innostaa oppimaan oppimiseen. Tehtävät valmistavat toimittajaoppilasta jutun kirjoittaminen, esimerkiksi blogiin ja/ tai sanomalehteen. Vaikka tehtävät ovat suunnattu erityisesti yksittäiselle toimittajaoppilaalle, niistä hyötyvät varmasti myös muut kerholaiset. Osa tehtävistä on yksilötehtäviä, osa ryhmätehtäviä. Kaikki tehtävät soveltuvat toteutettavaksi kerhossa tai vaikka oppitunnilla, mutta materiaalin tehtäviä voi myös tehdä itsenäisesti.

Tehtäväpaketti koostuu kolmesta temasta:

1. Jutun taustoitus
2. Varsinainen tapahtuma, eli esimerkiksi Nuorten parlamentin täysistuntopäivä
3. Jutun kirjoittaminen

Jokaiselle kerhokerralle on kolme tehtävää, joiden lisäksi joillekin kerroille saattaa olla lisätehtäviä joko yksin tai ryhmässä tehtäväksi.

Oppija nähdään aktiivisena tiedon prosessoijana, joka kykenee liittämään oppimansa tiedot ja taidot aiemmin opittuun. Tehtävät auttavat nuorta paitsi kirjoittamaan eheän tekstin, mutta opitut taidot ovat tärkeitä jokapäiväisessä elämässä, olipa toimittaja tai ei.

Helsingissä 29.5.2015
Sanna-Riikka Takala

1. Kerhokerta

Aihe:	Toimittaja-minäkuvan rakentaminen, median hyödyntäminen
Tavoite:	Ensimmäisen kerhokerran tehtävien tavoitteena on havainnoida ja rakentaa omaa toimittajaminäkuvaa; mitä taitoja hyvältä toimittajalta vaaditaan ja mitä jo osaan? Entä mitä taitoja minun pitäisi tai haluaisin vielä kehittää? Toinen tavoite on saada hyödynnettyä sosiaalista mediaa kerhon toiminnassa.

Uutisten julkaiseminen ja leviäminen laajalle on pääosin Internetin ansiota. Enää ei tarvitse odottaa seuraavan päivän lehteä tietääkseen miten vaikkapa lakiäänestyksessä on käynyt, vaan toimittajat päivittävät sosiaaliseen mediaan ja Internet-sivuille tietoa lähes reaaliajassa. Toimittajan tuleekin hallita sosiaalisen median (esimerkiksi Facebook, Twitter, blogit) käyttö, tai ainakin olla tietoinen sen suomista mahdollisuuksista.

TEHTÄVÄ 1.1 Toimittaja siinä rajalla

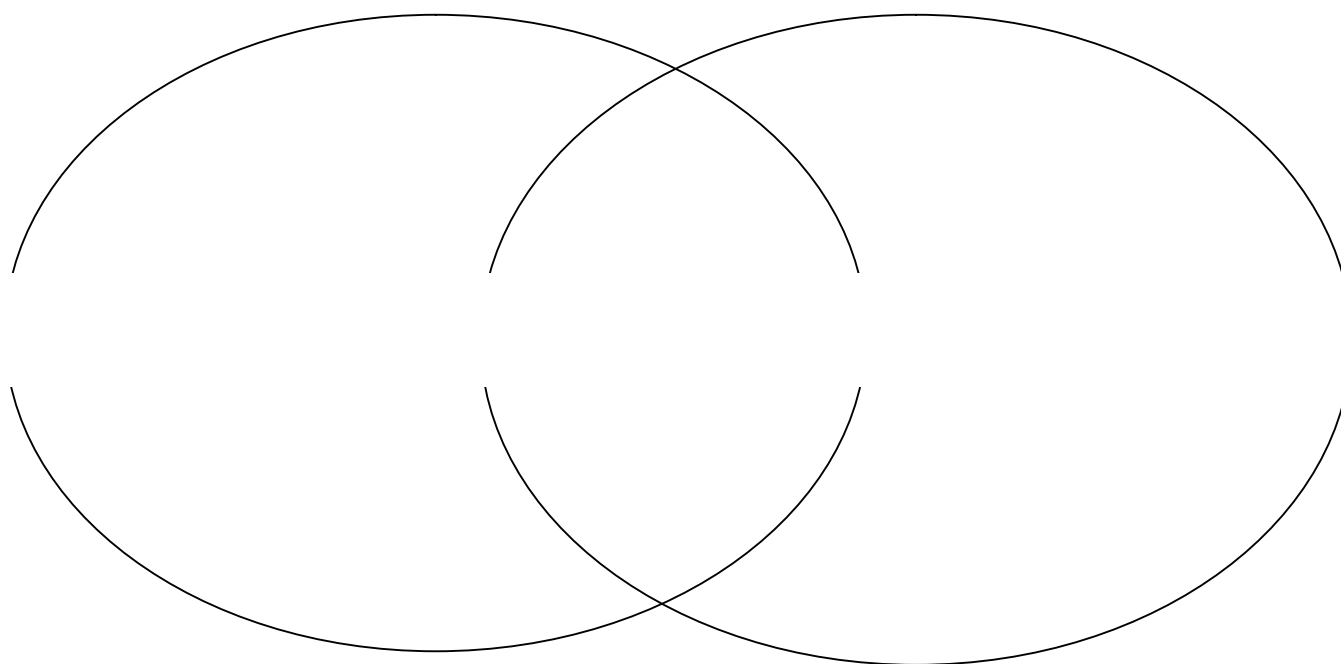
Oheisessa kuvassa on kaksi toisensa leikkaavaa ympyrää. Pohdi ja listaa vasemmanpuoleiseen ympyrään omia toimittajantaitojasi: onko vahvuutesi esimerkiksi luovuus, oikeinkirjoitus, valokuvaus, saat ihmiset kertomaan tarinoita tai jotain muuta?

Listaa oikeanpuoleiseen ympyrään taitoja ja ominaisuuksia, joita mielestäsi taitavalta toimittajalta vaaditaan. Listaa keksimäsi taidot sitä etäämmäksi ympyröiden leikkauskohdasta, mitä kauempana koet niiden olevan omista taidoistasi.

Ympyröiden leikkauskohtaan voit listata ominaisuuksia, joita hyvältä toimittajalta mielestäsi vaaditaan, mutta jotka taidot koet myös jo hallitsevasi. Kirjoittamisen sijaan voit myös piirtää. Kuvan täyttämisen tarkoituksena on tulla tietoiseksi omista kyvyistäsi; mitä jo osaat, ja mitä kenties haluaisit vielä kehittää.

MINUN
TOIMITTAJANTAITONI

TAITAVAN
TOIMITTAJAN TAIDOT

Lisätehtävä koko ryhmälle: Keskustelkaa yhdessä:

- Millaisia taitoja teidän mielestänne hyvällä toimittajalla tulisi olla?
- Mitkä taidoista ovat kaikkein tärkeimmät ja miksi?
- Mitkä taidoista ovat kaikkein helpointa oppia ja mitkä vaikeimpia? Miksi?
- Miten toimittajalle hyödyllisiä taitoja voi oppia ja missä?

TEHTÄVÄ 1.2 Mitä ne duunaa? – Millaista on toimittajan työ?

Hahmottele erilliselle paperille tyypillinen toimittajan työpäivä. Mitä kuvittelet siihen sisältyvän? Käytä värejä rohkeasti ja anna luovuuden virrata. Voit myös kirjoittaa, ja esimerkiksi sarjakuvan piirtäminen voi toimia hyvänä havainnollistamiskeinona.

Tehtävän jälkeen voit tutustua Internetissä julkaistuun artikkeliin toimittajan tyypillisestä työpäivästä: http://www.esaimaa.fi/tiedostot/Toimituksen_paiva.pdf.

TEHTÄVÄ 1.3 Esirippu ylös! – Kerhon omien sivujen perustaminen

Tehtävänä on perustaa parlamenttikerholle omat sivut esimerkiksi Facebookiin. Toimittajaoppilas voi myös vaihtoehtoisesti avata kerholle blogisivuston. Parlamenttikerholle voidaan yhdessä ideoida jokin lisänimi ja sopia sivuston sisällöstä. Toimittajaoppilas voi esimerkiksi jokaisen kerhokerran jälkeen uutisoida sivulla lyhyesti, mitä kullakin kerhokerralla tapahtui ja mitä aiheita käsiteltiin. Sivulle voi myös lisätä vaikkapa kuva- ja videomateriaalia. Ryhmän kanssa voidaan myös sopia päivittääkö sivua pelkästään valittu toimittajaoppilas vai koko ryhmä.

Sivustoa ylläpitämällä kehittyvät mediankäyttötaidot, ja samalla on helppo säilöä talteen kerhossa käsiteltyjä asioita. Kerho voi keskenään päättää, luovatko he sivustostaan julkisen vai pelkästään kerholaisille näkyvän julkaisukanavan.

2. Kerhokerta

Aihe:	Onks näkökulmaa näkyne? – Näkökulman ottaminen
Tavoite:	Tehtävien tavoitteena on auttaa näkemään tapahtumia uudesta vinkkelistä ja samalla herättää pohtimaan näkökulman oleellisuutta kirjoitukselle. Tehtävien avulla harjoitellaan myös tekstin monipuolistamista ja elävöittämistä.

Utista tai mitä tahansa tekstiä kirjoitettaessa kirjoittajalla on jokin näkökulma, josta hän tekstiä kirjoittaa. Näkökulman ottamista voisi verrata silmälaseihin: kasvoille asetetaan tietynlaiset linssit, joiden läpi maailmaa katsellaan. Toimittajan valitsema näkökulma vaikuttaa suuresti asiasta tehtyyn tulkintaan. Tapahtuman tiivistäminen ja oleellisten asioiden esiin nostaminen ovat toimittajalle ensiarvoisen tärkeitä. Utiskentällä 2000-luvun uusimpana tulokkaana voidaan pitää niin kutsuttua twiittiuutista, jolla tarkoitetaan maksimissaan 140 merkin pituista tiivistä uutista.

TEHTÄVÄ 2.1 Kun kärpäsestä tuli härkänen

Havainnoi ympäristöäsi ja ota kuva jostakin arkipäiväisestä asiasta. Kirjoita pikku-uutinen kuvaamastasi kohteesta, esimerkiksi eteisestä löytyneestä pikkukivestä tai naulakossa roikkuvasta kaulahuivista. Uutisen ei tarvitse olla monen rivin mittainen, tärkeämpää on löytää jokin uusi näkökulma kirjoitettavaan asiaan. Muista, että tekstissäsi tulee ilmetä vastaukset uutisen tärkeimpiin kysymyksiin: Mitä? Missä? Milloin? Miksi? Miten? Teksti kannattaa kirjoittaa tietokoneella, jolloin kuvan liittäminen uutiseen onnistuu helpoimmin.

Esimerkki pikku-uutisesta:

Peilistä löytynyt tahra kummastuttaa

Maanantai-aamuna 18.5.2015 eduskunnan naisten vessassa piipahtanut kansanedustaja P. Oliitikko koki varsin yllättävän tapahtuman: käsienspesualtaan yläpuolelle sijoitetusta peilistä löytyi tahra. ”Siinä se tuijotti minua, kun pahaa aavistamattomana tulin pesemään käteni ja samalla tietysti peilistä tarkistin, onko tukka hyvin”. Tarkemmat tutkimukset ovat vielä käynnissä, eikä eduskunnan saniteettitilojen siivoojallakaan ollut ainakaan vielä maanantai-iltapäivään mennessä lisätietoja: ”Meillä kyllä kaikki siivoojat ovat saaneet perusteellisen koulutuksen, ja totta kai tahrojen poisto heijastavilta pinnoilta on meille jokaiselle sydämen asia”, kommentoi johtava toimitilahuoltaja K. Alkinpoisto. Hänen mukaansa tapauksen selvittelyssä saattaa mennä useampikin päivä: ”Aina tällaiset tapaukset tietenkin otetaan asiaan kuuluvalla vakavuudella”, Alkinpoisto huomauttaa.

Toimittajaoppilas voi tehdä yllä olevan harjoituksen joko yksin, tai vaihtoehtoisesti koko kerhoryhmän voi muuttaa uutistoimitukseksi, jolloin jokainen kirjoittaa oman uutisen. Tehtävän tarkoituksena on harjoitella näkökulman ottamista ja samalla myös harjoitella kirjoittamista. Kirjoitettuja uutisia kannattaa julkaista myös kerhon omilla nettisivuilla.

TEHTÄVÄ 2.2 Yhdet silmät, kahdet linssit

Kirjoita samasta tapahtumasta kahdesta eri näkökulmasta twiittiutinen (max. 140 merkkiä).

Esimerkki

Uutisaihe:

”Suomen ja Ruotsin välinen jääkiekon MM-finaaliottelu päättyi luvuin 1 - 0.”

Twiittiutinen:

”Suomi rökitti Ruotsin taidokkaasti maalein 1 - 0.” / ”Ruotsi hallitsi peliä, mutta hävisi Suomelle tiukasti 1 -0.”

Uutisaiheet:

- Kokoomukselle ja SDP:lle yhtä paljon eduskuntapaikkoja
- Poliisi valvoo oppilaiden polkupyöräkypärien käyttöä tämän viikon
- Rehtorin ehdotus: äidinkielelle lisää tunteja, kuvaamataidontunteja vähennettävä
- Vasemmistoliitto ja Perussuomalaiset eri mieltä valtiontalouden leikkauksista
- Kuntaliitosehdotus hiertää Lapuan ja Seinäjoen välejä
- JHL:n ja PAM:n kiista jatkuu – lakko ehkä luvassa
- Oppilaskunnan hallituksen mielestä 9B-luokka voisi ottaa vastuun varainkeruusta

TEHTÄVÄ 2.3 Aistit käyttöön!

Jostakin tapahtumasta kirjoittaessa on helppo syyllistyä pelkästään yhden tai korkeintaan kahden aistin varaan perustuvien tietojen hyödyntämiseen. Teksteissä ilmenee yleensä se, mitä toimittaja on nähnyt tai kuullut. Ihmisellä on kuitenkin näiden kahden aistin lisäksi kolme muuta aistia käytettävissään, ja niitä voi myös hyödyntää tekstin monipuolistamisessa. Tehtävien tarkoituksena on kehittää kirjoittajan kykyä kuvailla tapahtumia eri aisteja hyödyntäen

a) Haiskahtaa uutiselta

Tehtävänä on kirjoittaa noin viiden lauseen mittainen uutisen/artikkelin aloitusteksti poliitikon ja toimittajan ensikohtaamisesta eduskunnan käytävällä, toimittajan näkökulmasta. Kiinnitä erityistä huomiota hajuaistin avulla havaittaviin tai sen avulla kuvailtaviin asioihin. Esimerkiksi Poliitikon kahvinhajuinen hengitys sekoittuu eduskunnan käytävän puhdistusaineen tuoksuiseen ilmaan.

b) Tiedän tunteen

Tehtävänä on kirjoittaa noin viiden lauseen mittainen teksti poliitikon ja toimittajan kohtaamisesta eduskunnan käytävällä, toimittajan näkökulmasta. Jokaisessa virkkeessä tulee kuvailla tapahtumia tuntoaistin näkökulmasta; miltä jokin asia tuntui. Esimerkiksi Aulassa vallitsee kuuma tunnelma. Poliitikon kädenpuristus on hikinen.

Toimittajaoppilas kirjoittaa täysistuntopäivästä jutun esimerkiksi paikallislehteen tai blogiin. Esimerkiksi reportaasissa ilmaisun kirjavuus on sallitumpaa kuin tavallisessa uutisessa. Tämän vuoksi kaikki aistit on syytä pitää avoinna ja niitä kannattaa hyödyntää monipuolisesti jälkeenpäin tekstiä kirjoitettaessa.

Lisätehtävät koko ryhmälle:

Ohjaaja laittaa kuuluviin esimerkiksi Yle Areenasta jostakin uutislähetystä valitun yhden uutisen.

a) Ryhmäläiset ainoastaan kuulevat uutisen, eivät näe. Uutisen kuultuaan jokainen kirjoittaa ylös mitä on tapahtunut, yrittäen kuvailla tapahtumia mahdollisimman tarkasti. Adjektiivien käyttö on enemmän kuin suotavaa. Tehtävässä täytyy kuvata esimerkiksi tapahtumapaikkaa, värejä, ihmisiä. Kirjoittamisen jälkeen tekstejä voidaan lukea ääneen. Tämän jälkeen katsotaan uutinen.

b) Katsotaan tv-uutislähetystä yksi uutinen (eri uutinen kuin a-kohdassa), ilman ääniä. Tämän jälkeen ryhmäläisten tehtävänä on kirjoittaa ylös, mitä uutisessa heidän mielestään tapahtui, ja kuvata erityisesti tapahtumapaikalla vallitsevaa äänimaisemaa. Kirjoitukset voidaan jälleen lukea ääneen, ja tämän jälkeen katsoa sama uutinen äänien kera.

Vaihtoehtoisesti voitte tehdä katugallupin blogiin Maailmanpajoppaan sivun 39 ohjeiden mukaan:

http://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/maailmanpaja_netti.pdf

3. Kerhokerta

Aihe:	Kuvan merkitys tekstille, kuvatekstin tärkeä tehtävä
Tavoite:	Tämän kerran tehtävien tavoitteena on kiinnittää huomiota jutussa käytettävään kuvamateriaaliin: Mikä merkitys kuvilla on tekstille? Entä mikä tehtävä kuvatekstillä on? Tehtävien tavoitteena on herättää pohtimaan sekä kuvan vaikuttamiskeinoja että kuvaajan eettistä vastuuta.

Kuva kiinnittää yleensä ensimmäiseksi lukijan huomion, antaa lisätietoja ja visualisoi. Toimittaja on juttua tehdessään lukijoiden silminnäkiä, joka päättää, mitä esimerkiksi tapahtumapaikasta näytetään. Pieniltä tuntuvilla asioilla, kuten kuvan rajaamisella ja kuvakulmalla, on äärettömän suuri vaikutus kuvasta syntyvään tulkintaan. Vaikka toimittajilla saattaa olla mukanaan valokuvaaja, tulisi silti jokaisen ihmisen (olipa toimittaja tai ei) olla tietoinen kuvan keinoista ja tavoista, joilla se vaikuttaa kuvasta syntyvään tulkintaan. Kuvaan myös liittyy kuvateksti, ainakin jos kuva ilmestyy lehdessä. Kuvatekstin tehtävänä on sekä ohjata kuvan tulkintaa että kertoa jotain lisätietoa.

TEHTÄVÄ 3.1 Kerro, kerro kuva(stin)

Seuraavalla sivulla oleviin kuviin on keksitty eri kuvatekstit. Kumpi niistä on mielestäsi parempi ja täyttää kuvatekstin kriteerit?

Osa mielenosoittajista oli pukeutunut orangeiksi.

Arvioiden mukaan Borneon sademetsät tuhotaan 20 vuodessa.

Yhtenä onnistuneen kuvatekstin kriteerinä pidetään sen tuomaa lisätietoa; kuvateksti kertoo jotain, mikä ei selviä pelkkää kuvaa katsomalla. Kuvateksti tarjoaa jotain lisäinformaatiota ja ohjaa kuvasta syntyvään tulkintaa.

TEHTÄVÄ 3.2 Kuva kertoo – mutta mistä?

Alla on näkyvissä kolme erilaista kuvaa. Keksi itse, mistä uutisessa voisi olla kyse: kirjoita kuvan viereen uutisen otsikko ja kuvaan ja uutiseen sopiva kuvateksti.

TEHTÄVÄ 3.3 Ketä vain saa kuvata – vai saako?

Pohdi ja kirjoita halutessasi paperille:

- Mitä sääntöjä kuvaamiseen liittyy?
- Saako ketä tahansa kuvata ja kenen tahansa kuvan julkaista?

Lue aiheeseen liittyvä artikkeli Ylen nettisivulta:

http://yle.fi/uutiset/mieti_jos_olisit_itse_kuvassa_julkisella_paikalla_kuvaamiseen_tarvitaan_hienotunteisuutta_ja_ohjeita/8001064

Lisätehtävä koko ryhmälle:

Jokainen kerholainen seuraa viikon ajan sanomalehdistä / Internetistä johonkin yhdessä valittuun, ajankohtaiseen aiheeseen liittyvää uutisointia. Aihe voi olla esimerkiksi joku yksittäinen poliitikko tai puolue, kansalaisaloite, vaalit. Tehtävänä on tarkastella uutisointia erityisesti uutiskuvien näkökulmasta:

- Millaista kuvaa henkilöstä/tapauksesta luodaan kuvien avulla?
- Millaisia kuvia tapaukseen liittyy?
- Ovatko kuvat mielestänne uutiseen sopivia?
- Täyttävätkö kuvien kuvatekstit kuvatekstille asetetut kriteerit?

Hyviä näkökulmia saat Maailmanpaja -oppaan tehtävästä Kuuluuko lapsen ääni? sivulla 25. http://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/maailmanpaja_netti.pdf

4. Kerhokerta

Aihe:	Tapahtumapäivään valmistautuminen
Tavoite:	Tämän kerran tehtävien tavoitteena on valmistella toimittajaoppilasta tulevaan jutuntekokohteen. Tavoitteena on, että tehtävät antavat päivään valmistautumiseen tarvittavia ja hyödyllisiä työkaluja, sekä herättävät pohtimaan toimittajan työtä laajemmin.

Mikäli toimittajalla on ennakkoon tiedossa jokin tapahtuma, josta hän menee tekemään juttua, ei paikalle kannata mennä kahta kättä heiluttaen. Taitava toimittaja ennakoi tulevaa tilannetta; mitä tilanteessa tulee tapahtumaan? Ennakointi ja tilanteen läpikäyminen myös helpottaa jutun tekemistä. Mikäli kyseessä on haastattelutilanne, haastateltavaan on syytä tutustua etukäteen: kuka henkilö on ja mikä on hänen suhde käsiteltävään asiaan? Päättäjien tapaaminen saattaa aiheuttaa monelle jännitystä. On kuitenkin helpottavaa tietää, että jokainen jännittää joskus. Jännitystä voi lievittää käymällä tulevaa tilannetta etukäteen läpi.

TEHTÄVÄ 4.1. Kysymystä pukkaa

Olet toimittaja ja menossa tekemään juttua oppivelvollisuuden aikaistamista ajavan mielenosoituksen järjestäjistä. Pohdi:

- Miten valmistautuisit haastattelutilanteeseen?
- Millaista tietoa tarvitset etukäteen?
- Mistä etsit taustatietoja?
- Millaisia kysymyksiä esität mielenosoituksen järjestäjälle?

- Kysymysten esittämisen järjestys: helpoista vaikeampiin vai toisinpäin?
- Kysymysten muoto: rajatut, kyllä/ei -vastauksen vaativat vai avoimet, selittämiseen kannustavat kysymykset? Vai molempia?

Haastattelukysymysten ei pitäisi olla liian pitkiä ja monimutkaisia. Toimitajan täytyy miettiä etukäteen myös itse haastatteluhetkellä tarvittavat välineet ja miten tietojen dokumentointi hoidetaan, jotta tekstin kirjoittaminen sujuisi mahdollisimman jouhevasti.

TEHTÄVÄ 4.2 To do -list

Seuraavaan on listattu täysistuntopäivää varten koottu muistilista. Kansanedustajiin voi olla yhteyksissä jo ennen päivää ja ehdottaa haastattelua. Tai pyytäkään kansanedustaja vierailulle kerhoon haastattelua varten.

Täytä kohdat 1–4 ennen varsinaista tapahtumapäivää. Varsinaisena tapahtumahetkenä voit täydentää haastateltavan vastaukset kohtaan 4, ja täyttää kohdat 5–8. Voit tulostaa tehtävälistan itsellesi seuraavilta sivuilta ja ottaa sen mukaan tapahtumapäivään. Muista kynä!

Opinkirjon julkaisemassa Nuorten parlamenttikerhon materiaalissa (http://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/kerhokeskus_nuortenparlamentti_22102013.pdf, s. 10, s. 15) on koottu kattava lista kysymyksiä pohdittavaksi, joita kannattaa hyödyntää taustatietoja etsittäessä.

Taustatiedot ja haastattelukysymykset:

1. Haastateltavat henkilöt (mikäli tiedossa)
2. Henkilöiden perustiedot: puolue, asema
3. Mitä asiaa ajaa
4. Haastateltaville esitettävät kysymykset (mieluummin liikaa kysymyksiä kuin liian vähän)

Tekstin kirjoittamista varten:

1. Tunnelman ja ilmapiirin kuvailua (muista eri aistit)
2. Haastateltavan kuvailua
3. Ympäristön kuvailua
4. Omat tuntemukset tapahtumahetkellä

Voit myös miettiä jo valmiiksi, millainen visuaalinen materiaali tukisi parhaiten tekstiäsi ja elävöittäisi sitä (Internetissä julkaistavaan juttuun voit liittää kuvan lisäksi videomateriaalia). Pohdi ja testaa:

- Mitä haluat kuvilla kertoa?
- Millaiset kuvat sopisivat juttuusi?
- Voisiko kuvattavia kohteita lähestyä jostakin eri näkökulmasta (rajaus, eri kuvakulmat, sommittelu, valaistuksen hyödyntäminen)?
- Varaa tarvittavat kamerat, johdot, akut ja paristot valmiiksi.

Lisätietoa valokuvauksesta ja muun muassa tekijänoikeuksista:

<http://www.mediataitokoulu.fi/kuvia.pdf>

Taustatiedot ja haastattelukysymykset:

1. Haastateltavat henkilöt (mikäli tiedossa)
2. Henkilöiden perustiedot: Puolue, asema
3. Mitä asiaa ajaa
4. Haastateltaville esitettävät kysymykset (mielummin liikaa kysymyksiä kuin liian vähän)

Tekstin kirjoittamista varten:

1. Tunnelman ja ilmapiirin kuvailua (muista eri aistit)
2. Haastateltavan kuvailua
3. Ympäristön kuvailua
4. Omat tunteet tapahtumahetkellä

TEHTÄVÄ 4.3 H-hetki lähestyy

Seuraa televisiosta jokin haastattelutilanne. Tilanne voi olla esimerkiksi urheilijan/poliitikon/kansalaisen haastattelu. Kiinnitä huomiota toimittajan käyttäytymiseen. Kirjaa ylös:

- Ketä haastatellaan ja miksi?
- Millaisia kysymyksiä toimittaja esittää?
- Vastaako haastateltava esitettyihin kysymyksiin?
- Viekö haastattelutilannetta eteenpäin haastatteli ja vai haastateltava?
- Miten haastatteli reagoi haastateltavan vastauksiin (esittääkö hän esimerkiksi jatkokysymyksiä, kommentoiko jotenkin)?

Lisätehtävä: Tehtävää 4.3 voi jatkaa esimerkiksi kerhossa/koulussa mahdollisesti järjestettävän paneelikeskustelun yhteydessä. Tällöin toimittajaoppilas pääsee harjoittelemaan haastattelutilannetta.

Lisätehtävä ryhmälle: Pikahaastattelut

Tässä tehtävässä tarkoituksena on harjoitella ja havainnollistaa haastattelutilannetta, joka saattaa tulla eteen yllättäen. Tehtävä tehdään pareittain. Kerhossa voidaan yhdessä päättää muutama poliitikko ja tilanne, joka on juuri tapahtunut. Toinen parista esittää poliitikkoa, toinen haastattelijaa. Kummallakin on viisi minuuttia aikaa valmistautua rooliinsa (esimerkiksi toimittaja miettii kysymyksiään, poliitikko luo oman henkilöihahmon suhdetta tapahtuneeseen tilanteeseen).

Esimerkkitalanteet:

- Poliitikon ehdottama perintövero-uudistus hylättiin yksimielisesti
- Henkilö on juuri kuullut nousevansa ensi kaudeksi eduskuntaan
- Kansanedustaja on juuri kuullut, että hänet erotetaan puolueestaan
- Tunnettu kansanedustaja on juuri jäänyt kiinni sopimattomien tekstiviestien lähettelystä
- Pääministeri on solminut onnistuneesti halutun sopimuksen EU:n muiden päättäjien kanssa

5. Kerhokerta

- Aihe:** Jutun kirjoittaminen. Toimittajan etiikka. Viittaus- ja lainaustekniikka, yhteenveto aiempien tuntien tehtävistä
- Tavoite:** Viimeisen kerran tehtävien tavoitteena on auttaa tekstin hiomisessa ja loppusilauksessa ennen sen julkaisua. Tehtävien tavoitteena on kiinnittää huomiota erilaisiin lainauskäytäntöihin, sekä nitoa yhteen aiemmin opittuja asioita. Lopuksi tehtävien tavoitteena on ohjata oppilasta tarkastelemaan omaa käsitystään toimittajana.

Tekstistä saa monipuolisemman, kun siinä kuuluu useamman ihmisen ääni. Hyödynnä kirjoituksessasi haastateltaviesi lausahduksia. Taitava toimittaja ujuttaa sulavasti haastateltavan kommentteja omaan tekstiinsä. Teksti elävöityy ja monipuolistuu, kun siihen sisällyttää puheista joko suoria tai epäsuoria lainauksia. Lainauksia käyttämällä tekstin lukija saa paremman kuvan tapahtuneesta ja tekstissä esiintyvät henkilöt tulevat inhimillisemmiksi. Muista tekstissäsi oikeat lähdeviittauskäytännöt ja toimittajan etiikka: mainostaminen ja sepittäminen ovat uutisessa kiellettyjä.

TEHTÄVÄ 5.1 Valitse lainaus

Kumpi lainaus on oikein? Miksi?

1.

a.) Stubb kommentoi, että ei me kyllä eduskunnassa työpäivään kolmatta kahvitaukoa tarvita.

b.) Stubb kommentoi: ”Ei me kyllä eduskunnassa työpäivään kolmatta kahvitaukoa tarvita.”

2.

a.) Stubbin mukaan ministerit juovat liikaa kahvia.

b.) Stubbin mukaan: ”ministerit juovat liikaa kahvia.”

3.

a.) ”Kahvimaidon hinta on noussut ja lisää kustannuksia”, huomautti Stubb.

b.) Stubb huomautti, että kahvimaidon hinta on noussut ja lisää kustannuksia.

Oikeat vastaukset: 1: b, 2: a, 3: a & b.

Ryhmätehtävä: Poliitiikan kapulakieli

Poliitiikan kieltä pidetään usein vaikeaselkoisena ja turhan hankalasti ymmärrettävänä. Pohtikaa ryhmässä:

- Onko politiikassa käytettävä kieli mielestänne vaikeasti ymmärrettävää?
- Mistä politiikan kielen vaikeus johtuu?
- Miten kieltä voisi saada helpommin ymmärrettäväksi, vai tarvitseeko sitä ylipäätään selventää?

TEHTÄVÄ 5.2 Paikoillanne – valmiit – julkaise!

Olet nyt ollut kerhosi kanssa Nuorten parlamentin tapahtumassa ja olet saanut juttusi kirjoitettua. Onneksi olkoon! Juttu odottaa enää lähetä-napin painallusta julkaisua varten. Malta kuitenkin vielä hetki. Jotta ansiokkaasti kirjoittamasi teksti saa arvoisensa huomion, on syytä tarkastaa muutama asia ennen julkaisua. Vaikka aihe olisi miten mielenkiintoinen tahansa, huonosti kirjoitettu teksti vie pohjaa tekstin vakuuttavuudelta. Esimerkiksi kirjoitusvirheitä vilisevä teksti vie huomion pois itse asiasta, ja luo toimittajasta epäammattimaisen kuvan. Pienillä nikseillä mahdolliset hiomiset eivät tässä vaiheessa vaadi valtavaa panostusta, onhan kaikkein suurin työ jo takana. Lähesty kirjoittamaasi tekstiä erityisesti lukijoiden kannalta: millainen teksti kiinnostaisi lukijoita?

Seuraavan tehtävän voi tehdä yksin tai koko ryhmän kesken.

Alla on tekstikatkelma, jonka aiheena on täysistuntopäivästä kirjoitettu blogiteksti. Luettuasi tekstin, pohdi:

- Mitä hyvää tekstissä on?
- Onko teksti mielestäsi mielenkiintoinen? Miksi / miksi ei?
- Mitä sinä olisit tehnyt toisin?
- Löydätkö tekstistä jotakin korjattavaa, jonka avulla jutun saisi hieman paremmaksi?

Pohdinnan jälkeen voit vilkaista esimerkkitekstin alle koottuja muutamia herätteleviä kysymyksiä, joiden avulla voit tutkia omaa tekstiä vielä tarkemmin.

Täysistuntopäivä

Perjantaina 28.3.2014 199 oppilasedustajaa 120:sta koulusta osallistui eduskunnan täysistuntoon. Meidän kerhoamme, Kankaansyrjän yläkoulun Nuorten parlamenttikerhoa, edusti Mikko ja Jaana. Tunnelma oli jännittänyt.

Jokaisesta kerhosta valittu toimittajaoppilas pääsi osallistumaan klo 10.00 alkaneeseen poliitikko non-stop-tilaisuuteen, jossa poliitikoille pääsi esittämään kysymyksiä. Kysymyksiä sateli, ja joukossa oli myös muutama erimielisyyttä aiheuttanut kysymys. Huomasi, että kysymyksiä oli mietitty etukäteen tarkasti, sillä ne käsittelivät laajasti nuorten elämään liittyviä teemoja. Yksi kysymys oli jopa sama, mitä eduskunnassa oli juuri edellisellä viikolla pohdittu.

Klo 12 alkoi täysistunto, ja sitä ennen pidettiin klo 11.00 täysistunnon harjoitus. Klo 14.00 söimme lounasta ja juttelimme vielä poliitikkojen kanssa vapaamuotoisemmin. Itse kävin erittäin mielenkiintoisen keskustelun Päivi Räisäsen kanssa, ja hän kertoi mielipiteensä Suomen alkoholilainsäädännöstä ja miten sitä pitäisi hänen mukaansa muuttaa. Kello 14.45 lähdimme kohti rautatieasemaa ja matkustimme takaisin Kankaansyrjään.

Reissu oli mukava ja ymmärsin muutaman kerhossamme pohditun asian paremmin.

Eduskuntatalon portaat

Raisa Reportteri
Kankaansyrjän yläkoulun Nuorten parlamentti -kerhon toimittajaoppilas

Muutama herättelevä kysymys tekstin paranteluun:

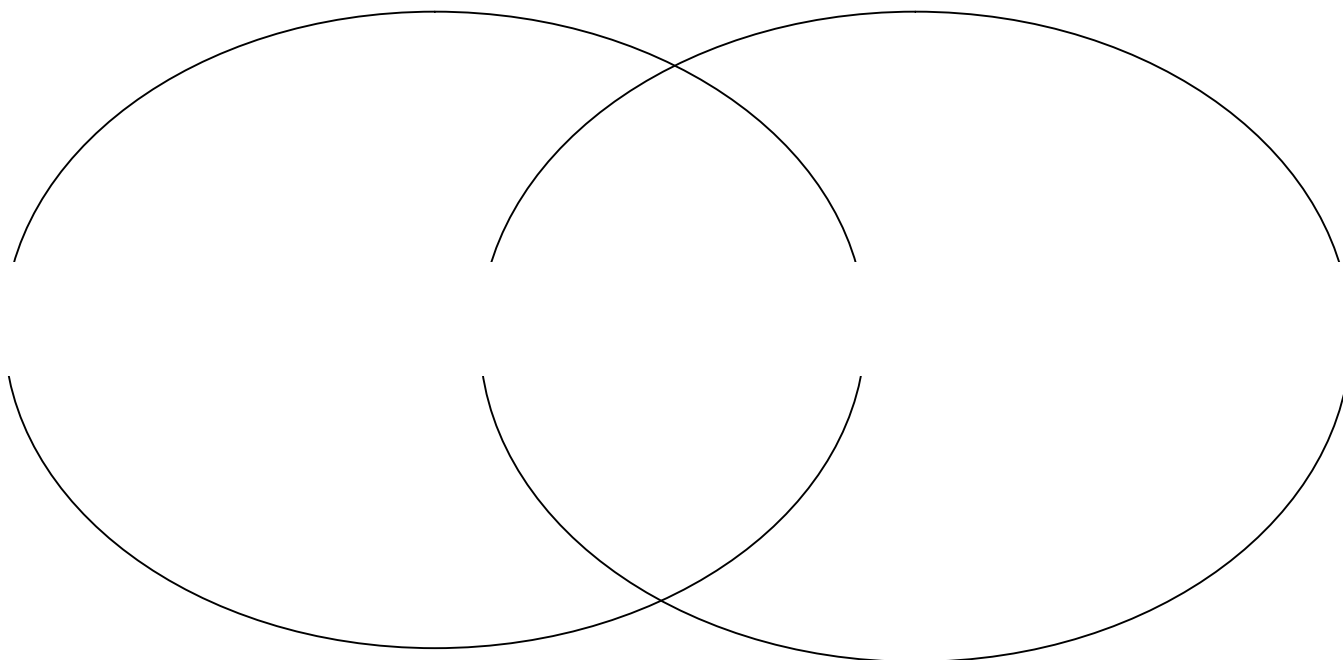
- Houkutteleeko otsikko lukemaan?
- Noudattaako kuvateksti sille asetettuja kriteerejä? Kertooko se esimerkiksi jotain lisätietoa, joka ei selviä pelkkää kuvaa katsomalla?
- Onko teksti uutisjuttu vai matkapäiväkirjanomainen referaatti tapahtuneesta? Kumpi olisi lukijoiden kannalta parempi?
- Tarvitseeko esimerkiksi päivän kulkua välttämättä kertoa tarkasti?
- Tarvitseeko koko päivää ylipäätään käydä kronologisesti läpi?
- Onko jutussa jokin näkökulma?
- Olisiko jutussa voinut kertoa myös paikalla olleista oppilaista ja heidän mietteistään?
- Olisiko kerrottuja esimerkkejä (kuten ”joukossa oli myös muutama erimielisyyttä aiheuttanut kysymys”, ”Yksi kysymys oli jopa sama, mitä eduskunnassa oli juuri edellisellä viikolla pohdittu” pitänyt avata enemmän? Olisiko sinua lukijana kiinnostanut tietää, mitä esimerkiksi nämä erimielisyyttä aiheuttaneet kysymykset olivat?
- Olisiko esimerkiksi useampi kuva ja paikallaolijoiden kommentit tehneet tekstistä mielenkiintoisemman?

TEHTÄVÄ 5.3 Toimittajaminäkuvani

Tämän tehtäväpaketin ensimmäinen tehtävä oli listata toisiaan leikkaavien ympyröihin sekä omia toimittajan taitoja että hyvältä toimittajalta vaadittavia ominaisuuksia. Täytä ympyrät samalla tavalla kuten aiemmin, eli listaa vasemmanpuoleiseen ympyrään omia taitojasi ja oikeanpuoleiseen ympyrään mielestäsi hyvältä toimittajalta vaadittavia taitoja. Mikäli jokin hyvälle toimittajalle kuuluva taito tuntuu vielä hankalalta ja kaukaiselta, sijoita se ympyrässä mahdollisimman kauaksi leikkauskohdasta. Ympyröiden leikkauskohdan alueelle voit listata taitoja, jotka koet hallitsevasi ja joita mielestäsi myös hyvältä toimittajalta vaaditaan. Kuvan valmistuttua vertaa sitä ensimmäisellä tunnilla tehtyyn kuvaan. Havaitsetko joitakin muutoksia?

MINUN
TOIMITTAJANTAITONI

TAITAVAN
TOIMITTAJAN TAI DOT

Lisätehtävä ryhmälle: Keskustelkaa yhdessä:

- Muuttuiko jokin ensimmäisellä ja tällä tunnilla täytettyjä kuvia vertailtaessa? Jos, niin mikä?
- Onko ympyröihin tullut lisäyksiä tai onko jotain jäänyt pois?

Kuvalähteet

Kansikuva: Heikki Saukkomaa, STT-Lehtikuva

s. 14

Lauri Myllyvirta, Greenpeace Finland. Greenpeacen mielenosoitus palmuöljystä tehtävää biodieseliä vastaan 15.6.2010. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Greenpeace_biodiesel_demonstration.jpg?uselang=fi

s. 15

Valtakunnansyyttäjänviraston vuosikertomus 2006, Lehtikuva. Poliisi, tullit ja rajavartiolaitos ovat syyttäjien tärkeitä yhteistyökumppaneita. <http://comons.wikimedia.org/wiki/File:Prt-yhteisty%C3%B6.jpg?uselang=fi>

MKFI (nimim.), Raja- ja merivartiokoulu puolustusvoimain lippujuhlan päivän paraatissa 2014 Valtakadulla Lappeenrannassa. Eversti Vesa Huuskonen johtaa. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lippujuhlan_p%C3%A4iv%C3%A4n_paraati_2014_029_Raja-_ja_merivartiokoulu.JPG?uselang=fi

MKFI. Sotilaspoliisin G-vene G113 Aurajoessa Turussa merivoimien vuosipäivänä 2011. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:G113_Turku_2.JPG?uselang=fi

s.26

Valokuva: Kallerna (nimim.), Kuva Eduskuntatalosta. <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eduskuntatalo.jpg?uselang=fi>

Linkit

Kerhomateriaalit

http://www.opinkirjo.fi/fi/opettajat_ja_ohjaajat/osallisuuskasvatus/materiaalit

Kuvaaminen

http://yle.fi/uutiset/mieti_jos_olisit_itse_kuvassa__julkisella_paikalla_kuvaamiseen_tarvitaan_hienotunteisuutta_ja_ohjeita/8001064

Mediakasvatusopas

http://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/maailmanpaja_netti.pdf

Nuorten parlamenttikerhon materiaali

http://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/kerhokeskus_nuortenparlamentti_22102013.pdf

Tekijänoikeudet, valokuvaaminen

<http://www.mediataitokoulu.fi/kuvia.pdf>

Toimittajan tyypillinen työpäivä

http://www.esaimaa.fi/tiedostot/Toimituksen_paiva.pdf

